

Erinevaid ülesandeid

1. Ilukirjandusliku teksti kujundid, kirjelduse analüüs; blogi või luuletuse kirjutamine

1. Kuula õpetaja esituses Fr. Tuglase kirjeldust „Valge on öö“, kuulates märki üles omadusi märkivaid sõnu.

1.1 Loe ise teksti.

1.1.1 Sõnade korjamine: otsige koos õpetajaga tekstist tundmatuid sõnu ja tehke selgeks nende tähendus.

1.2 Tuletage meelde (koos õpetajaga) epiteedi, võrdluse ja isikustamise tähendus. Joonige tekstis alla lauseid, kus kasutatakse epiteeti, võrdlust ja isikustamist. Asendage kujundlik lause argistiilis lausega ja jutustage.

1.3 Joonista tekstist pilt (kasuta lihtsaid võtteid, täpsus pole oluline).
Kommenteeri oma tööd.

1.4 Arutle oma blogis selle üle, kuidas inimene võib sattuda kohta, kus aeg on seisma jäänud, kuid säilinud vana kultuur. Mida sa tundsid, mõtlesid? Pane arutlusele pealkiri.

Lisaülesanne. Võid kirjutada ka luuletusi, näitekst teemantluuletusi ja lisada blogisse.

1.5 Korraldage klassis blogi sissekannete lugemine nii, et autor oma teksti ise ei loe, et tekiks loomulik internetikeskkonna situatsioon.

Teemantluuletus

Pealkiri: nimisõna

Kirjeldus: 2 omadussõna

Tegevus: 3 mine-vormis tegusõna

Suhe, tunded (4-sõnaline fraas)

Teema ümbersõnastus (pealkirja sünonüüm)

loss

kauge, unustatud

seismine, vaikimine, mäletamine

mälestused ja unistused koos

kiviseinad

2.Mõtteid ülesannete koostamiseks

Reisiplaan „Kaunis Eesti“

Erinevad tekstid: reisiplaan, ametlik kiri, legend, e-kiri, isiklik kiri

Sulle tuleb mõneks päevaks külla sõber Kiievest ja sa tahad talle näidata Eesti kaunimaid kohti. Ühte külastatavatest objektidest (turismitalu) saada eelnevalt järelepärimine toitlustuse võimaluste kohta.

Koosta turismiteatmiku ja/või internetimaterjalide abil üheks päevaks reisiplaan: pane kirja kohad ja nendega seotud vaatamisväärsused. Vali üks reisi peatuspaikadest ja uuri välja mõni kohaga seotud legend, mida saad sõbrale jutustada. Saada lõunasöögi ettetellimiseks toitlustuskohta e-kiri. Pane end sõbra rolli ja kirjuta tänukiri.

Kunstigalerii giidiprogramm

Erinevad tekstid: kirjeldus, legend, kommentaar poolt- ja vastuväidetega

Kujutle, et oled kunstigalerii giid. Kirjelda üksikasjalikult maali, millel on kujutatud olustikku. Pea silmas järgmiseid märksõnu: fookus, vasakus ja paremas nurgas, paremal ja vasakul. Ole emotsionaalne: kasuta kirjelduses värve, helisid, lõhnu, palu vaatajal kujutada ette, kuidas mõni pildil olev objekt käega katsudes tundub. Räägi juurde mõni legend.

Eeltöö: otsida tekst, sobib luuletust, näiteks E. Enno „Rändaja õhtulaul“. Legendiks sobiks näiteks väljamõeldud lugu seoses Kaljo Kiisa vändatud filmiga „Nipernaadi“.

Lisäülesanne: kuulajad teevad märkmeid ja kirjutavad nende põhjal kommentaari, kasutades poolt- ja vastuväiteid. „Kas vaadata maali või minna loodusesse?“

Alustekstiks luuletus

August Alle luuletus „Eesti päev“. Leia seoseid esimese ja praeguse vabariigi vahel. Kirjuta välja fraase, mida saab kasutada tänapäeva poliitikast rääkides. Kirjuta tekstist leitud probleemidele toetudes arvamus teemal „Kas sellist riiki me tahtsimegi?“ Võid teema pealkirja ka ise sõnastada.

3.Tööülesanne õpetajale

Otsige ajalehetekst, mis käsitleks kindlat teemat (väljaränne, maailmaavastamine). Lugege ise teksti tähelepanelikult ja koostage erinevaid ülesandeid, mis aitaksid:

- omandada uut sõnavara,
- teksti paremini mõista,
- leida teema probleemid,
- sõnastada ideed, leida tõestusargumendid ja teha järeldused,
- võimaldaksid kirjeldada inimest, kes läheb kodust ära raskele rännakule,
- aitaksid korrata tekstis enam korduvaid keeleteemasid.

Korraldage töö analüüs ja hindamine

Olge ülesandeid koostades konkreetne, kuid mõelge välja ka huvitavaid tegevusi, kasutage individuaalset tööd, paaris- ja rühmatööd.

Kirjalike tööülesannete valik: kiri (e-kiri, ametlik kiri) matkapäeviku sissekanne, logiraamat, blogi pidamine, arvustus, arutlev tekst.

4. Raamatukõne

Ilukirjanduslikust teosest (jutt, lühinovell) rääkimiseks saab kasutada *raamatukõnet*.

Põhiküsimused, mida võib omatahtsi täiendada või lisada alapunkte:

- Autor, teos, ilmumisaasta
Kirjutamise aeg, tähtsus autori loomingus
Midagi põnevat autori kohta
- Teose sündmuskohad, peategelased, tegevuse toimumise aeg ja koht või kohad
- Millest autor on saanud ainekku?
Kõige meeldejäävam sündmus, tegelane, episood
Milline on autori sõnum?
Millisel teemal arutledes võiks raamatu lugemisel tekkinud mõtteid kasutada?

Võta raamat (tekst) esinemise ajaks kaasa, et saaksid väikese katkendi ette lugeda ja raamatut ühtlasi teistelegi näidata-soovitada.

Ära unusta esinemise reegleid ja võimalusel filmige esinemisi, et oleks hiljem koos võimalik arutada kordaminekute ja vigade üle.

Lisaülesanne: korraldage klassis raamatupäev. Tooge kaasa huvitavaid vanu või uusi raamatuid ja koostage näitus. Kirjutage sündmusest kooliajalehte arvamus (uudis).

Esinemine

Pöördumine kuulajate poole

Enesetutvustus

Teema

Kasutatud materjal(id)

Luba küsimuste esitamiseks

Teemaga esinemine

Näitlikustamine

Kokkuvõte

Küsimustele vastamine

Publiku tänamine

5. Tabel kui teksti töötlemise vahend

Tabelit võib kasutada tekstist kokkuvõtte tegemiseks, mille abil on hea järeldusi teha.

Tabeli osad: päis ja veerud. Tegelaste iseloomustamiseks ja probleemide väljatoomiseks sobiks tabeli päises kasutada järgmiseid veeru pealkirju:

Tegelane, Tegevus, Sündmus/ olukord, Hinnang oma käitumisele, Tulemus, Lugeja/minu hinnang.

Probleem, Tegelase nimi/ isik, sotsiaalne kuuluvus, Milles probleem avaldub? Võimalikud lahendused, Kirjutaja isiklik arvamus, Järeldused

Ülesanne

E. Enno luuletus „Rändaja õhtulaul“. Fraaside lahtiseletamine, luuletuse peamõtte sõnastamine, toetavate väidete leidmine.

Veerude pealkirjad: Fraas, fraasi tähendus lühidalt oma sõnadega, inimese võimaliku tegevuse kirjeldamine praeguses ühiskonnas, Kirjutaja väide.

Kirjutamine. Teemaks luuletuse peamõte. Kirjuta neli lõiku, lõigu juhtmõtteks/tuummõtteks vali üks varem üleskirjutatud väide.

Lõigu struktuur

Tuummõte: selgelt väljendatud mõte= väide, esineb tavaliselt lõigu alguses.

Toetavad laused: kõik lõiku kuuluvad laused peavad haakuma tuumlause mõttega ja kandma piisavalt informatsiooni.

Informatsiooni lisamise võimalused:

teemakohased näited

teemakohane kirjeldus

tuummõtte märksõnade lahtiseletamine

võrdlus ja vastandamine

jutustamine

Näide

Teema: Rändamine kui otsingute ja eneseleidmiste tee

Tuumlause: Kõik inimesed ei saavuta oma eesmärki.

Informatsioon. Põhjusi võib olla mitmeid, näiteks vähene aktiivsus, võimaluste puudumine. Mõni neist arvab, et soovide täitumiseks peab kindlasti kodumaalt lahkuma, sest koduseinad on kitsaks jäänud. Ernst Enno luuletuses „Rändaja õhtulaul“ kasutab autor tee kujundit, mis märgib igatsust tundmatute kohtade järele, soovi minna maailma avastama. Reaalses elus ei saa väga paljud midagi taolist endale lubada. Võin ainult ette kujutada, mida leidsid oma reisilt Marko Matvere ja Jaan Tätte. Mina ise pole eriline unistaja ja tahan jõuda eesmärkideni oma kodmaal. See tähendab saada hea haridus ja meeldiv ning tulus töö.

Sotsiodraama (1+2+1 tundi)

Valige teema ja autentset tekstid (*Varvara, pimedana maailmas*. Ajakiri *Tervis*, august 2012). Esialgne töö tekstiga võib olla individuaalne (kodus lugeda). Klassis arutatakse koos teemadel „Teistmoodi inimesed“, „Eelarvamused“, „Ühiskonnas levinud suhtumisstereotüübid“. Täidetakse töölehti.

Õpetaja (või ka koos õpilastega) mõtleb tekstist lähtuvalt välja situatsiooni ja sellesse situatsiooni sobivad rollid. Õpilased ei kujuta kedagi teist, vaid võtavad rollimängust osa iseendana. Õpilased elavad situatsiooni loomulikult sisse ja lähevad sündmustega kaasa, olles iseenda suhtes ausad.

Pärast situatsiooni läbimängimist analüüsitakse rühma tööd ja tehakse suuline kokkuvõte. Rühmatööle järgneb kirjutamine.

Individuaalne töö kodus: teksti lugemine, töö tundmatute sõnadega. Tekstis ära märkida otsekõne kohad (Varvara tekst). Kirjutada välja kõik tegelased ja lisada, kes nad on.

Töö klassis

1. Töö kodus loetud teksti sõnavaraga, selgitust vajavad keeleprobleemid. Töölehtede täitmine. Arutlus teemal „Teistmoodi inimesed, eelarvamused ja stereotüübid“

2. Tegelaste analüüs (õpetaja juhitud arutlus)

1. Peategelane (Varvara)

1. Päritolu, välimus, sugulussuhted
2. Tegelase isikuomadused: seisukohad, soovid, lootused
3. Ühiskondlik positsioon: elukoht, amet, varanduslik seis, keelekasutus
4. Stereotüüpne käitumine, ideeline käitumine, välimuse ja maailmavaate seos
5. Enesehinnang ja selle analüüsimine
6. Tegelase suhe teiste inimestega
7. Tegelase suhe ümbritsevasse maailma

2. Teised rollid: nende seos Varvaraga, nende omadused, käitumine, suhtumine Varvarasse

II Rollimängu ettevalmistamine

1. Teema kindlaksmääramine (Kuidas suhtub ühiskond teistsugustesse?)
2. Rollide jagamine: Varvara, vanaema, Sillamäe sõbrannad, klassijuhataja, sotsiaaltöötaja, õpilased
3. Kohtumiskoht: kokkulepitud kohtumine Varvara vanaema juures
4. Rühmatöö: tegelaste rühmad arutavad omavahel, milliste teemade ja probleemidega nad vestlusesse sekkuvad. Mida nad tegelastelt küsida tahavad, või millest nad ise rääkida soovivad.
Rühmi võib moodustada järgnevalt: õpilased, Varvara ja vanaema, Varvara sõbrannad, kooliinimesed

III Rollimäng (õpetaja aitab läbi viia)

IV Rollimängu analüüs (õpetaja juhitud)

V Tekstide kirjutamine: teemakohane arutlev tekst kõigile, rühmadele erinevad tekstid: CV, iseloomustus-soovitus, isiklik kiri, blogi, e-kirjad, artikkel koolilehte, intervjuu küsimused jms.

VI Tekstide ettelugemine, rühmades kooslugemine ja tööle hinnangu andmine.

Tööleht nr 1

Eelarvamused

1. Seleta mõistet „eelarvamused“

.....

.....

.....

Too erinevat tüüpi eelarvamuste kohta näiteid oma või teiste elust.

Teistest erinev välimus.....

.....

.....

kehaline või vaimne puue.....

.....

.....

soolised erinevused.....

.....

.....

erinevad majanduslikud võimalused.....

.....

.....

erinevad rahvused.....

.....

.....

erinevad religioonid.....

.....

.....

Mille põhjal võivad eelarvamused veel tekkida?

Tööleht nr 2

Stereotüüpne suhtumine inimestesse

1. Seleta mõistet „stereotüüp“

2. Me näeme iga päev, et inimesi liigitatakse stereotüübi alusel, näiteks õpetaja on kiuslik, nõuab tobedusi, ei arvesta õpilasega jne. Tegelikult kõik õpetajad sellised pole.

Milline on järgmiste rollide stereotüüp? Millistena neid tavaliselt ette kujutatakse?

Vanainimene

Vaene inimene

Rikas inimene

Laisk õpilane

Hoolas õpilane

Lapsevanemad

Kuidas mõjutab ühiskonnas stereotüüpne suhtumine inimesse neid, kellesse nii suhtutakse, ja neid, kes ise nii suhtuvad? Millised konfliktid võivad tekkida? Kuidas juurdunud seisukohti muuta saaks?

